

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľujeme si Vás pozvať na medzinárodnú literárnohistorickú konferenciu
s medziodborovými presahmi

LITERATÚRA POČAS NORMALIZÁCIE - NORMALIZÁCIA V LITERATÚRE

Slovenská literatúra: súvislosti, inštitúcie, aktéri, tvorba

organizovanú Ústavom slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied, v. v. i.

Podujatie sa uskutoční v dňoch **23. - 24. októbra 2025** (štvrtok a piatok)
v zasadacej miestnosti Ústavu slovenskej literatúry SAV, v. v. i., Dúbravská cesta 9
v Bratislave.

„Ta normalizace ovlivnila tu kulturu ve všem všudy, myslím si, že tedy v Česku mnohem víc
a mnohem hůř než na Slovensku, kde, málo platné, Miroslav Válek jako ministr kultury -
nejenže to by básník, a výborný básník - asi doved posoudit, co se tak dá a nedá...“

Jiří Černý, hudobný kritik

Názov konferencie v sebe nesie istú ambivalenciu, ktorá umožňuje uplatniť
pri výskume dvojakú perspektívu. Pôjde tak o *slovenskú literatúru* v časovom
období, ktoré je v spoločenskom povedomí známe ako normalizácia, ale pôjde aj
o *proces normalizácie*, ktorý domácu literatúru podstatne determinoval. Vzťah
medzi literatúrou a týmto procesom sa dá konštruovať analogicky k už dlhšie
diskutovanému vzťahu medzi spoločnosťou a režimom, respektíve mocou.
Normalizáciu je potom možné chápať ako niečo literatúre vnútené, rušivý prvok

v ideálnom svete vývinového samopohybu estetických štruktúr. Takým sa - po stalinistickej odbočke na prelome 40. a 50. rokov - literárna tvorba, aj na základe skúseností predchádzajúceho desaťročia (60. rokov), mohla znovu začať javiť. Alebo normalizácia predstavuje jednu z možností, zakódovanú už v predaugustovom období v mentálnej výbave niektorých aktérov literárneho poľa a v povahe či štruktúre vlastných literárnych inštitúcií, potenciú, ktorá vyšla v ústrety nespochybniteľnému vonkajšiemu tlaku poaugustovej politiky a umožnila literatúre adaptovať sa v zmenených pomeroch.

Oba prístupy sú pre organizátorov konferencie podnetné a vítané, či už sa uplatnia v podobe modelovej reflexie väčších celkov, alebo budú konkretizované prostredníctvom diela, individuálneho aktéra alebo inštitúcie. V naznačených súvislostiach môže byť produktívne uvažovať o tom, ako samotný proces normalizácie literatúry a kultúrnej sféry, ale aj iných oblastí spoločenského života, ovplyvňovala kolektívna imaginácia týkajúca sa predchádzajúcich vývinových etáp pofebruárovej spoločnosti, v akej miere napríklad osobné skúsenosti s päťdesiatimi rokmi alebo len povedomie o nich určovali postoje a správanie aktérov po roku 1968.

Konferencia poskytne medziodborový priestor pre sumarizáciu vývinu samotného pojmu „normalizácia“ a jeho vysvetľovacej sily i funkcie v rôznych obdobiach, teda vystúpeniam, ktoré priblížia prehistóriu termínu, aktuálne konceptualizácie i spoločenské povedomie o jeho obsahu - to všetko z perspektívy všeobecnej historiografie. Z oblasti literárnej histórie nás zaujímajú príspevky zamerané na širšie spoločenské rámce, v ktorých sa literatúra ocitla.

Pre literárnovedný výskum vymedzeného obdobia bude prínosná aj možnosť porovnania vlastných výsledkov s výskumom normalizačného procesu v iných druhoch slovenského umenia, v divadle, filme, výtvarnom umení a hudbe. Syntetizujúce, analytické alebo prípadové príspevky venované normalizácii v týchto oblastiach umožnia porovnať a lepšie situovať vlastný literárnovedný výskum v kontexte domáceho umenia ako celku.

Téma konferencie prirodzene pamäťovo revitalizuje kontext Československa v jeho federalizovanej podobe, ktorú práve normalizácia do určitej miery prekryla. Štátoprávne rámce vytvorili špecifickú, historicky pomerne výnimočnú a komparatívne produktívnu situáciu dvoch národných kultúr, ktoré sa ocitli v rovnakej situácii, pričom v spoločenskej pamäti sa zafixovali najmä rozdiely (viď Jiří Černý). Tento aspekt určuje jeden zo smerov výskumu, pri ktorom spolupráca s českými literárnymi vedcami a historikmi môže preveriť a spresniť doterajšie, skôr intuitívne a empiricky formulované povedomie o problematike.

Na konferencii očakávame Vaše príspevky orientované na niektorý zo štyroch základných tematických okruhov:

1. Normalizácia: rámce uvažovania - pojmy a obsahy.

* Aktuálne vymedzenie normalizácie a iných, v tejto súvislosti frekventovaných pojmov, všeobecnou historiografiou: totalita, modernizácia, režim, spoločnosť, historiografický a ideologický revizionizmus. Škálu možno rozšíriť o ďalšie, pre kontext podujatia prínosné pojmy.

* Vymedzenie normalizácie slovenskou reflexiou literatúry (história, teória, kritika): prehľad od začiatku 70. rokov po súčasnosť.

2. Vonkajšie kontexty slovenskej literárnej normalizácie.

* Porovnanie so situáciou českej literatúry počas normalizácie. Možnosti literárnej a umeleckej tvorby v iných krajinách tzv. východného bloku v danom období: cenzúra, prístupnosť zahraničnej - západnej - tvorby prostredníctvom prekladov, tvorba a literárny život mimo oficiálnych štruktúr.

3. Priebeh normalizácie v oblasti ďalších umeleckých druhov (divadlo, film, výtvarné umenie, hudba).

4. Slovenská literatúra a kritika v období normalizácie.

Výsledky aktuálneho výskumu literatúry v období normalizácie so zameraním na inštitúcie, aktérov a samotnú tvorbu.

Programový výbor konferencie:

Magdalena Bystrzak, Alena Šidáková Fialová (Ústav pro českou literaturu AV ČR), Vladimír Barborík, Viliam Nádaskay, Radoslav Passia

Organizačné aspekty podujatia:

Prihlášky s krátkou anotáciou príspevku (do 900 znakov) posielajte do **30. mája 2025** na adresy organizátorov: magdalena.bystrzak@savba.sk, Vladimir.Barborik@savba.sk

Konferenčné jazyky: slovenčina, čeština, po predchádzajúcej dohode možno zabezpečiť preklad synopsy referátu a tlmočenie diskusie v angličtine a poľštine.

Čas na prezentáciu príspevku: 20 minút.

Vybrané výstupy z konferencie budú súčasťou monotematického čísla časopisu *Slovenská literatúra* venovaného normalizácii.

Ak počet prihlásených presiahne časové možnosti podujatia, organizátori vyberú príspevky na základe anotácií.

Podujatie je súčasťou grantového projektu VEGA 2/0021/23 Normalizácia v slovenskej literatúre: mechanizmy, aktéri, tvorba; vedúci projektu Vladimír Barborík.

Návratka:

Prihlasujem sa na medzinárodnú konferenciu
LITERATÚRA POČAS NORMALIZÁCIE - NORMALIZÁCIA V LITERATÚRE

Meno, priezvisko, tituly:

Pracovisko:

Názov príspevku:

Anotácia (maximálne 900 znakov):